

Groen en de grondwet

– door Johan van Driel –

Transparant 10.1 (1999) 32-33

Recensie n.a.v. Mr. D.J.H. van Dijk en drs. H.F. Massink (red), *Groen en de grondwet* (Heerenveen: J.J. Groen en Zoon, 1998) 112 blz., prijs fl. 24,95.

Het jaar 1998 is een jaar van herdenken. Diverse gebeurtenissen worden herdacht. De meest in het oog springende is wel de herdenking van de grondwet van 1848. De parlementaire democratie werd toen in Nederland gevestigd. De overheid laat deze gebeurtenis niet onopgemerkt voorbijgaan. Veel aandacht gaat uit naar degene naar wie deze wijziging is vernoemd: Thorbecke.

De teneur van deze herdenking is dat in 1848 het verheven democratische licht in Nederland aanging! Hierbij wordt maar al te vaak vergeten dat een groot deel van de bevolking niet zoveel zag in deze vernieuwing. Probleem voor hen was dat ze geen invloed hadden op het bestuur van het land. Zij hadden echter wel een mond: Groen van Prinsterer. Het is dan ook een goed initiatief van de SGP om Groen te herdenken en er door dit boek voor te zorgen dat zijn herinnering levend blijft. Het boek heeft dan ook wel een symbolische functie. Het biedt tegenwicht tegen alle aandacht voor Thorbecke.

In het boek gaat de aandacht eerst uit naar de historische context waarin de nieuwe grondwet opgesteld werd. Van der Schans schetst een evenwichtig beeld van Nederland in de laat achttiende en de negentiende eeuw. Hij stelt dat de oorzaak van de ‘fluwelen revolutie’ niet zozeer lag in de omwenteling van 1795 maar in de structuur van de Republiek, die niet meer was berekend op haar taak. Daarbij laat hij zien dat de patriotten een belangrijke functie vervulden in het geheel, waarbij hij wat mij betreft meer had mogen benadrukken dat zij niet per definitie pro-Frans waren. Daarna gaat hij nog in op de regeringsperiode van Willem I en de doorbraak van het liberalisme en de twee politieke grootmeesters Thorbecke en Groen van Prinsterer.

Vervolgens gaan Van Dijk en Massink in op Groens levensbeschouwing aan de hand van *Ongeloof en Revolutie*. Ze betogen dat Groen alles verwierp wat met de [33] revolutie te maken had. De triomf van de revolutie betekende de neergang van het christelijk geleef gepaard gaande met het verval van de christelijke deugden. Dit vormt de kern van Groens verzet tegen de tijdgeest en kwam voort uit de wil te getuigen van zijn God.

Slootweg gaat in zijn bijdrage in op de visie van Groen op de christelijk-historische oorsprong van Nederland en de claim die de drie kleine christelijke partijen op Groen leggen. Hij sluit zich aan bij de opvatting van Blenk dat Groen zich bij geen van de drie zou thuis voelen. Deze opvatting is wat betreft het GPV misschien wat achterhaald.

Het Tweede-Kamerlid Van den Berg gaat in op het optreden van Groen rondom de grondwetsherziening van 1848. Hij benadrukt daarbij dat Groen niet zozeer tegen de wijziging was, maar vooral de revolutionaire wortel veroordeelde. Hij refereert daarbij aan het tot nog toe blijvende succes van Groen dat volksovereiniteit niet in de grondwet is opgenomen.

In de vijfde bijdrage gaat R. Kuiper in op het Réveil en de grondwet. Hij signaleert een tweespalt in het Revéil. De kring in Den Haag was in de praktijk liberaler dan de kring in Den

Haag. Ondanks deze gemengde gevoelens ten aanzien van 1848 liet het Revéil zich niet buiten spel zetten en verloor zij gaandeweg haar conservatieve neigingen.

Als laatste gaat Holdijk in op de actuele waarde van Groen van Prinsterer. Hij laat zien dat het steeds moeilijker wordt Groen na te volgen. De ontwikkelingen hebben niet stilgestaan. De kloof tussen Groen en de huidige grondwet is bepaald niet kleiner geworden.

Al met al biedt het boek een goede kennismaking met het denken van Groen en zijn drijfveren in zijn politieke arbeid. Positief is het feit dat niet alleen mensen met een SGP-achtergrond aan de bundel meewerkten. De erfenis van Groen is immers breder dan alleen die partij. Uit deze bundel komt duidelijk naar voren dat Groen nog steeds kan inspireren, maar dat hij niet te kopiëren is. Dat daarbij in het voorwoord de Bataafse grondwet honderd jaar te laat wordt geplaatst en dat in een artikel zijn visie op het onderwijs niet helemaal correct wordt beschreven doen aan dit feit niets af.

© Johan van Driel / *Transparant* (1999) €K
Dit artikel is OCR gescand en kan dus kleine typfoutjes bevatten